

VISSZHANG

XI. Pius nyilatkozata az Intransigeant munkatársa előtt: „A sok túlzás közül, amit a világon láthatunk, az a legnyugtalanítóbb, hogy egyesek a forró hazaszeretet jelszava alatt — ami magábanvéve igen dicséretreméltó — mindenenk fölé akarják állítani a nemzetet. Az e fajta nacionalizmus ellensége az igazi békének és a haladásnak. Ilyen túlzás például az, hogy az ifjúságot a testnevelés jelszavával militarizálják. A katolikus egyház mindig erélyesen védelmezte a hazához való hűség érzését, de mindenkor visszautasította azt az elméletet, hogy a nép abszolút ideálja a tiszta nemzeti állam formája. Nem a hazaszeretetet kell elítélni, hanem egyesek fanatizmusát, amely arra vezet, hogy néha olyan eszközöket alkalmaznak a hazaszeretet felfokozása érdekében, amelyek végeredményben kárhuzatosak.“

*

„Asszonyok voltunk és asszonyok vagyunk, nehéz sorsot viselő asszonyok, akik egy napon csukott szemhéjünk mögött némán merítjük át életünk titokzatoságát, amiről hiába írnak meg bármit, mégis megirrataatlanul a mienk marad.“ (Csinszka nyilatkozata az elhunyt Lédáról, Az Est jan. 21.)

*

Herczeg Ferenc írja Emlékezéseiben (1933: 101): Temesváron úgy tanultunk akkor a magyar nyelvet, mint a latint: iskolában és könyvből, de a gimnáziumon kívül mindenkivel németül karattyoltunk, hiszen még a magyar úricsaládok is sűrűn beszéltek otthon Goethe dialektussá ficamodott nyelvét. Édesapám szükségesnek látta, hogy „igazi magyar helyre“ küldjön minket és határozatba ment, hogy a jövő tanévben Szegedre megyünk. . .

*

Pintér Jenő nyilatkozatából, Irodalomtörténete új kötetének megjelenése alkalmából: „Mindenkinek van valami polgári foglalkozása, magából a tudományból alig él meg valaki Magyarországon. Azt az időt, ami foglalkozásunkon kívül esik, jól föl kell használni, ha ilyen nagyobb munkába fog az ember. Este hét órától éjfélig: ez a tudományos munka leggyümölcsözőbb ideje. De marad néhány óra kora reggel és délutánonként is. Vasárnap, ünnepnapokon, vakáció idején boldog a tudományos kutató, mert akkor félnapokig dolgozhat egyhuzamban. A munka mindig nehezen indul meg, de néhány negyedóra múlva könnyen folyik. Az alkotás mámorában elsülyed a tér és idő.“ (Literatura, 1934: 84.)

*

Móra Ferenc írta egyik utolsó cikkében (Magyar Hírlap, jan. 21) az édesapjáról és saját magáról: „...most jöttem igazán rá, a nagy számadás napjaiban, hogy tulajdonkép sohasem csináltam mást, mint ő. Tulipánokat és rozmarinokat himezgettem, csak ő drága tüvel, én olcsó tollal és szolgáltómestere voltam szegény nemzetemnek, hol apró örömöket, hol apró szomorúságokat jelentgetve nekik, de mindig olyan tiszta szívvvel és becsületes szándékkal, mint az apám.“

*

A Magyar Hírlap írja Hans-Heinz Ewersről, a német irodalmi diktátorról: „... akiről azt hittük, hogy Göringék az elsők közt vetették fogságra azokért

a valóban gyalázatos, undorítóan beteg, évtizedes merényletekért, amelyeket minden sorával a tiszta német erkölcs ellen elkövetett." (Márc. 14.)

*

„Bárhová tekintünk a multba, mindenütt, ahol virágzó tudományt látunk, bátor, merész, az anyagon úrrá lett tudósokkal találkozunk, akik a hitvalló lelkesedésével hirdették meggyőződésüket, mert tudományuk szent tűz volt, amely ezer ponton érintkezett az egyetlen örök tűzzel, az étellel!" (Koszó János cikkéből, *Literatura* 1933 : 68.)

*

Giovanni Gentile tanulmányt írt az új olasz egyetemi eszméről az *Europäische Revue*-be. A volt fasiszta közoktatásügyi miniszter büszkén jelenti ki, hogy az olasz egyetemek autonómiája és szabadsága igazibb, mint a liberalizmus idejében volt. Persze a szabadság fogalma azóta megváltozott. Ma szabadság alatt nem az egyén öncéluságát értik, hanem az állam szabadságát, amellyel egyértelmű az egyénnek szabadsága az államban...

*

Giovanni Gentile összes műveit indexre helyezték.

*

Lyka Károly mondotta a szegedi Nyilassy-emlékkiállítás megnyitásán: „Nincs még egy magyar festő, aki szülővárosának ilyen emléket emelt volna. Viszont nincs még egy magyar város, amely ily kegyelettel és ily méltó módon élesztgetné holt művészfiának emlékét, mint ahogy Szeged tette.”

*

Egy rokonszenves francia tudós, aki nagy lelkesedéssel írt egy hatalmas könyvet Dudít Andrásról, a magyar humanistáról és reformátorról, a *Revue des Études Hongroises* legújabb számában (XII : 147) Szegedről is megemlékezik: „Magyarország nem késlekedhetik abban, hogy Dudít Andrást odahelyezze Pantheonjába kiváló férfiainak, akiknek szobrai a szegedi új téren gyűjtötték össze.”